

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl samosoudcem JUDr. Václavem Kočkou-Amortem ve věci

žalobců: a) X., narozený dne X.
b) X., narozená dne X.
oba bytem X.

oba zastoupení Organizací pro pomoc uprchlíkům, z. s.
sídlem Poděbradská 173/5, 190 00 Praha 9

proti
žalovanému: Ministerstvo vnitra ČR, Odbor azylové a migrační politiky
sídlem Nad Štolou 936/3, 170 34 Praha 7

o žalobě proti rozhodnutím žalovaného ze dne 13. 2. 2024, č. j.: OAM-964/ZA-ZA11-ZA06-2023 a č. j.: OAM-963/ZA-ZA11-ZA06-2023,

takto:

- I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 13. 2. 2024, č. j.: OAM-964/ZA-ZA11-ZA06-2023 a č. j.: OAM-963/ZA-ZA11-ZA06-2023, se zrušují a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Žalobou podanou včas u Městského soudu v Praze se žalobci domáhali zrušení rozhodnutí žalovaného ze dne 13. 2. 2024, č. j.: OAM-964/ZA-ZA11-ZA06-2023 a č. j.: OAM-963/ZA-ZA11-ZA06-2023, jimiž jim nebyla udělena mezinárodní ochrana podle ustanovení § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu (dále jen „zákon o azylu“).

II. Obsah žaloby

2. Žalobci v žalobě uvedli, že X. byla v roce X. kvůli politické situaci v Bělorusku X. byla v roce X. s ohledem na obecnou bezpečnostní a politickou situaci v Bělorusku. X., doporučil, aby

opustil Bělorusko kvůli dlouhodobému pobytu X. v zahraničí. Podle žalobců žalovaný porušil § 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád (dále jen „s.ř.“), protože se nezabýval důvody, pro které byla X. V rozporu s § 50 odst. 2 a 3 s.ř. si neopatřil podklady z řízení o mezinárodní ochraně týkající se X. a porušil i § 50 odst. 4 s.ř., protože nepřihlédl k tomu, že jejich X. a žalobcům by mohlo hrozit pronásledování X. Žalovaný také porušil § 12 písm. b) zákona o azylu, protože dostatečně neposoudil, zda žalobcům nepřísluší mezinárodní ochrana z důvodu příslušnosti k určité sociální skupině, konkrétně X. Žalobcům by mohlo hrozit i pronásledování pro zastávání politického názoru, který by jim mohl být připisován s ohledem na X. Napadená rozhodnutí jsou v tomto ohledu nepřezkoumatelná.

3. Podle žaloby byl porušen i § 14a zákona o azylu, protože by návrat žalobců mohl být v rozporu s mezinárodními závazky, zejména právem na soukromý a rodinný život podle čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „EÚLP“). Žalobci pobývají v ČR více než X. let, rozumí česky, v Bělorusku od svého odjezdu nebyli a mají zde rozvinuté rodinné a sociální vazby. Jejich situace se odlišuje od jiných žadatelů o mezinárodní ochranu, protože bylo zastaveno přijímání žádostí o pobyty a víza běloruských a ruských občanů na zastupitelských úřadech ČR. Jejich X. by za nimi nemohly přicestovat jako X. Vycestování by tedy představovalo odloučení od X. na dobu, jejíž délku nelze předvídat, což žalovaný nezohlednil. Nezabýval se rodinným a soukromým životem žalobců, proto je napadené rozhodnutí nepřezkoumatelné. Žalobci jsou si vědomi, že byl zrušen § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu, nicméně se domnívají, že povinnost udělit mezinárodní ochranu v těchto případech existuje na základě mezinárodního práva a zásady non-refoulement v čl. 33 Úmluvy o právním postavení uprchlíků. Žalovaný také porušil § 2 odst. 1, § 52 a § 68 odst. 3 s.ř.
4. Žalobcům bylo v minulosti uděleno dlouhodobé vízum za účelem strpění a následně dlouhodobý pobyt. Proti rozhodnutí o jeho neprodloužení se X., a proto žalobci podali žádost o udělení mezinárodní ochrany. U žalobců byly v minulosti konstatovány překážky vycestování s ohledem na celkovou politickou situaci a stav dodržování lidských práv v Bělorusku. Dlouhodobý pobyt za účelem strpění jim nebyl prodloužen z důvodu, že rozhodnutí o správním vyhoštění zaniklo, nikoli protože by vycestování již bylo možné. Správní orgány již jednou konstatovaly, že se žalobci nemohou vrátit do země původu. Situace v Bělorusku se od té doby zásadně nezlepšila. Žalovaný pochybil, protože se nezabýval důvody, pro které byl žalobcům v minulosti přiznán dlouhodobý pobyt za účelem strpění.
5. Žalobce a) v Bělorusku X. Žalobkyně b) X. Dále se žalobce a) domnívá, že již mohl přijít o běloruské státní občanství.
6. Dlouhodobý pobyt žalobců mimo zemi původu by také mohl být azylově relevantní. Ze zpráv shromážděných žalovaným vyplývá, že občané, kteří se vrátili zpět do Běloruska, byli předvoláni na X. Během první poloviny roku 2023 se objevily případy tzv. pohovorů s navracejícími se osobami. Tyto negativní důsledky jsou v případě žalobců přiměřeně pravděpodobné s ohledem na délku absence na území Běloruska a na X. Žalovaný se nijak nezabýval skutečností, že by se na ně běloruské státní orgány mohly zaměřit z těchto důvodů.
7. Na základě výše uvedeného žalobci navrhli obě napadená rozhodnutí zrušit a vrátit věc žalovanému k novému projednání a rozhodnutí.

III. Vyjádření žalovaného a replika žalobců

8. Žalovaný konstatoval, že žaloba vychází z předpokladu, že X. z důvodu obecně špatné situace v Bělorusku, měli by ji získat i oni. Žalovaný však každou azylovou žádost posuzuje striktně individualizovaně a v kontextu všech skutečností, které v průběhu správního řízení vyjdou najevo. Žalobní námitky komparují pouze některé skutečnosti z azylových příběhů X., ale opomíjejí individualizované okolnosti, které vedly k X.
9. Podle vyjádření žalovaného žalobci pozbyli povolení k pobytu udělené podle zákona o pobytu cizinců a hledají způsob legalizace pobytu na území ČR, protože podle zákona o pobytu cizinců je nemožné jeho obnovení či získání jiného druhu pobytu. Zákon o azylu nemůže sloužit ke zhojení chyb, kterých se žalobci dopustili při proceduře podle zákona o pobytu cizinců. Žalovaný považuje obě správní rozhodnutí za věcně správná, zákonná a přezkoumatelná. Azyl nelze zaměňovat s jinými legálními formami pobytu a je třeba, aby žalobci svou situaci řešili podle zákona o pobytu cizinců. Navrhuje, aby soud žalobu zamítl jako nedůvodnou.
10. Žalobci ve své replice uvedli, že se žalovaný v napadeném rozhodnutí nijak nezabýval důvody, pro které jim v minulosti byl přiznán dlouhodobý pobyt za účelem strpění, X. Povinností žalovaného bylo obstarat si X. Žalovaný vyčetl žalobcům, že se v žalobě nezaměřili na individualizované skutečnosti, které vedly k X., to však nemohli učinit, protože nemají k dispozici celý správní spis. Žalobci by mohli být příslušníky určité sociální skupiny podle § 12 písm. b) zákona o azylu, protože jsou X. V zemi původu by jim mohlo hrozit pronásledování z důvodu X. a mohly by jim být připisovány protirežimní postoje. Žalovaný se těmito okolnostmi nezabýval, a proto jsou jeho rozhodnutí v těchto částech zcela nepřezkoumatelná. Také jeho argument, aby svou situaci vyřešili postupem podle zákona o pobytu cizinců, je zcela nepřesvědčivý. V případě návratu do Běloruska žalobci nemají žádnou možnost, jak zpět přicestovat na území ČR. Nařízením vlády č. 200/2022 Sb., které bylo novelizováno nařízením vlády č. 79/2023 Sb., bylo zastaveno přijímání žádostí o pobyty a víza běloruských a ruských občanů na zastupitelských úřadech ČR. Žalobci z tohoto důvodu nemohou postupovat podle zákona o pobytu cizinců. X. za nimi nemohou přicestovat do Běloruska, protože X. Odloučení od X. není v rozhodnutí a ani v replice zohledněno. Žalobci trvají na své žalobě, žádají o zrušení napadených rozhodnutí a vrácení věcí zpět žalovanému.

IV. Obsah správního spisu

11. Ze správního spisu soud zjistil, že žalobce a) v poskytnutí údajů k žádosti dne 20. 7. 2023 uvedl, že je státním příslušníkem Běloruské republiky, možná však již občanství pozbyl kvůli X. zákonům, je běloruské národnosti, dorozumí se česky a rusky a jeho náboženským přesvědčením je pravoslavné křesťanství, ale nechodí do kostela. Nebyl nikdy členem politické strany ani skupiny, nyní není politicky aktivní. X. Je ženatý, manželka s ním X., má X. Z Běloruska vycestoval v X. Nežádal o azyl ihned kvůli obavám, aby mohla přicestovat i X. Po zamítnutí žádosti o mezinárodní ochranu asi v roce X. odešli do X. a podali další žádost. Po roce museli odjet z X. zpět do ČR, nějakou dobu zde bydleli nelegálně, poté získali vízum strpění. O mezinárodní ochranu dříve požádal v ČR v roce X. a v X. v roce X. nebo X. Je zdravý, občas má X. Nikdy nebyl trestně stíhán. K důvodům žádosti o mezinárodní ochranu uvedl, že v Bělorusku je obecně špatná situace kvůli X., na hranicích ho mohou zatknout a neví, zda má stále běloruské občanství. X. V ČR má X. Chtěl by vízum a trvalý pobyt.

12. Žalobkyně b) v poskytnutí údajů k žádosti dne 20. 7. 2023 uvedla, že je státní příslušnicí Běloruské republiky, běloruské národnosti, dorozumí se česky, rusky a bělorusky a je pravoslavnou křesťankou. Nikdy nebyla členkou žádné politické strany ani skupiny, nebyla politicky aktivní. Je vdaná, manžel s ní X., má X. Z Běloruska vycestovala v X. přes X. do ČR, měla X. Dříve žila v X. a v X. O mezinárodní ochranu požádala v ČR v roce X. a v X. v roce X. Je zdravá. Nikdy nebyla trestně stíhaná. K důvodům žádosti o mezinárodní ochranu uvedla, že má obavy X. a nemůže žít v režimu, který v Bělorusku panuje. Byla X.
13. Během pohovoru vedeného dne 20. 7. 2023 žalobce a) dále uvedl, že v Bělorusku byl naposledy v roce X. Měl vízum strpění, dlouhodobý pobyt. Stále ho prodlužoval, poté mu napsali, že nesplnil podmínky, čemuž nerozumí. Kdyby se vrátil do Běloruska, zatkli by ho, protože opustil území Běloruska na X. let. Podle zákonů by na něj bylo nahlíženo tak, že zradil vlast tím, že byl dlouho pryč. Myslí si, že by ho ani nepustili na území Běloruska. Člověk přijde o běloruské občanství, když v Bělorusku tři měsíce není. Mohli by ho zatknout kvůli X. Neví, jak dlouho bude zdravý a zda bude moci pracovat. V ČR se o něj postarají X. Jeho manželka se obává návratu ze stejných důvodů. V Bělorusku politickou aktivitu nevyvíjel, aby nebyl zatčen, v roce X., nyní situaci v Bělorusku sleduje na internetu. Manželka nikdy politickou aktivitu nevyvíjela. X. Žalobce k problémům s běloruskými bezpečnostními nebo jinými státními orgány uvedl, že X. V Bělorusku jsou odposlouchávány telefonické hovory, proto říká X. Jiné problémy ve vlasti neměl.
14. Během pohovoru vedeného dne 20. 7. 2023 žalobkyně b) uvedla, že po příjezdu do ČR již Bělorusko nenavštívila. Neví, proč jí byl zrušen dlouhodobý pobyt, asi nesplnila nějaké podmínky. Na otázku, jestli byla při pobytu v Bělorusku politicky nebo veřejně aktivní, odpověděla, že X. veřejně svůj názor neprojevovala. V Bělorusku měla v roce X. V případě návratu do vlasti se bojí zatčení, protože X. Na dotaz, jak by se běloruské orgány měly dozvědět, že X. V ČR není politicky ani veřejně aktivní, na žádné demonstrace nechodí. V případě návratu do Běloruska by její situace byla špatná, možná by ji zatkli. Kdyby ji nezatkli, neměla by práci. Ve vlasti neměla žádné problémy kvůli rase, národnosti, náboženství, pohlaví, příslušnosti k sociální skupině nebo politickému přesvědčení a ani s běloruskými státními či bezpečnostními orgány. Ve vlasti nebyla trestně stíhána.
15. Ve správních spisech žalobce a) a žalobkyně b) jsou následující totožné zprávy o zemi původu, konkrétně Informace OAMP, Bělorusko, Současná situace účastníků protestů proti výsledkům prezidentských voleb konaných v roce 2020 ze dne 17. 8. 2023, Informace OAMP, Bělorusko, Bezpečnostní a politická situace v zemi, Vybrané otázky z oblasti občanských svobod a lidských práv, stav: červenec 2023 ze dne 4. 7. 2023, Informace MZV ČR, Bělorusko, Možnost návratu neúspěšných žadatelů o mezinárodní ochranu do vlasti ze dne 11. 7. 2023. Ve správním spisu žalobce a) je také zařazena Informace OAMP, Bělorusko, Odebrání občanství ze dne 21. 12. 2023 a článek od Velvyslanectví Běloruské republiky v České republice ze dne 6. 9. 2023 s názvem O nabytí účinnosti vyhlášky prezidenta Běloruské republiky ze dne 4. 9. 2023 č. 278 „O postupu při vydávání dokladů a provádění úkonů“.
16. Dne 7. 2. 2024 se žalobci mohli seznámit s podklady rozhodnutí, nechtěli se s nimi seznámit ani se k nim vyjádřit, rovněž je nechtěli doplnit. Žalobkyně b) nic dalšího uvést nechtěla, žalobce a) sdělil, že Bělorusko není pro normální lidi, v ČR žije od roku X., žije zde X., režim zabírá byty po emigrantech, nemá X., nepustili by jej přes hranice, po návratu do Běloruska lidé putují do vazby, zde mají X., ve vlasti nemají nikoho, chce, aby X. žila společně, do Běloruska se vrátit nechce, s lidmi si tam dělají, co chtějí, všechny hlídají.

17. Dále žalovaný vydal obě žalobou napadená rozhodnutí ze dne 13. 2. 2024.

V. Hodnocení věci Městským soudem v Praze

18. Městský soud v Praze na základě podané žaloby přezkoumal napadená rozhodnutí v mezích žalobních bodů ve smyslu ustanovení § 75 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s.ř.s.“), přičemž vycházel ze skutkového a právního stavu ke dni vydání tohoto rozsudku, a to vzhledem k účinnosti článku 46 odst. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. 6. 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany, a dospěl k závěru, že žaloba je důvodná.
19. Soud ve věci rozhodl při jednání. Na jednání konaném dne 11. 11. 2024 zástupkyně žalobců uvedla, že žalobci pobývají v České republice dlouho, dříve měli dlouhodobý pobyt za účelem strpění, už dříve bylo tudíž konstatováno, že se žalobci nemohou do vlasti vrátit, X., s žalobci může být po návratu proveden pohovor bezpečnostními orgány, protože jsou v zahraničí dlouho, po návratu do vlasti by si nemohli zařídit pobyt na území České republiky, přestože X. Žalobkyně b) sdělila, že Bělorusko se strašně změnilo, nechce se tam vracet, X., všichni pocítují strach, nelze řádně uspokojovat ani socioekonomické potřeby, běloruská společnost je rozdělená, nedá se v ní běžně žít, z návratu do vlasti má strach. Žalobce a) zmínil, že zde též žije dlouho, návrat by nebyl možný, hned na hranicích by X., nikoho tam nemají. Žalovaný s žalobou nesouhlasí, považuje ji za nedůvodnou, napadená rozhodnutí jsou zákonná, žalobci neuvedli důvody relevantní pro udělení mezinárodní ochrany, každá žádost je individuální, všem běloruským občanům není mezinárodní ochrana udělována automaticky, nejsou konkrétní důvody, proč by právě žalobci měli čelit represím, všim se v napadeném rozhodnutí řádně zabýval; k předvolání žalobců běloruskými bezpečnostními orgány dojít nemusí. Zástupkyně žalobců doplnila, že žalovaný se nezabýval důvody, proč byla X.; žalobci by mohli být předvoláni běloruskými bezpečnostními složkami. Soud vzal za svá tvrzení žalobců, že X. z důvodu obecné bezpečnostní situace v zemi původu; ostatně, již ze správního spisu je zřejmé tvrzení žalobců, že X., což žalovaný nikterak nezpochybňoval a neučinil tak ani na jednání; s ohledem na závěry soudu nebylo nutné uvedené zkoumat v této fázi řízení podrobněji a provést dokazování X.
20. Podle ust. § 12 zákona o azylu *azyl se cizinci udělí, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že cizinec*
a) je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod, nebo
b) má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má, nebo, v případě že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště.
21. Podle ust. § 14a odst. 1 zákona o azylu *doplňková ochrana se udělí cizinci, který nesplňuje důvody pro udělení azylu, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že v jeho případě jsou důvodné obavy, že pokud by byl cizinec vrácen do státu, jehož je státním občanem, nebo v případě, že je osobou bez státního občanství, do státu svého posledního trvalého bydliště, by mu hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy podle odstavce 2 a že nemůže nebo není ochoten z důvodu takového nebezpečí využít ochrany státu, jehož je státním občanem, nebo svého posledního trvalého bydliště.*
22. Podle ust. § 14a odst. 2 zákona o azylu *za vážnou újmu se podle tohoto zákona považuje*
a) trest smrti nebo poprava, b) mučení nebo nelidské či ponižující zacházení nebo trestání žadatele o

mezinárodní ochranu, nebo c) vážné ohrožení života civilisty nebo jeho lidské důstojnosti z důvodu svévolného násilí v situaci mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu.

23. Soud nejprve k současné politické a bezpečnostní situaci v Bělorusku konstatuje, že není na úrovni, aby každý občan Běloruska měl nárok na mezinárodní ochranu. Jak dovozuje Nejvyšší správní soud: *„Dle ustálené judikatury platí, že ačkoliv je Bělorusko autoritářským a nedemokratickým státem, nelze žadateli z této země udělit mezinárodní ochranu bez dalšího, a to ani po posledních prezidentských volbách, napadení Ukrajiny Ruskem či po uvalení sankcí ze strany Evropské unie (viz usnesení NSS ze dne 12. 12. 2023, č. j. 10 Azs 238/2023-30, bod 7, nebo ze dne 22. 2. 2024, č. j. 2 Azs 350/2023-27, bod 13).“* (vizte usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 5. 2024, č. j. 9 Azs 128/2024-37, srov. např. s usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 5. 2024, č. j. 6 Azs 363/2023-31, či ze dne 16. 8. 2023, č. j. 2 Azs 47/2023-19).
24. Žalobci uvedli, že žalobce a) v Bělorusku X. a žalobkyně b) X. Soud v tomto ohledu připomíná, že Bělorusko je nedemokratickým a autoritářským státem, ale žalobce a) byl X. Ohledně X. *„Ojedinelý krok směřující k uplatňování politických práv (v daném případě jedna tvrzená účast na demonstraci) nelze považovat za natolik intenzivní postoj, který by bylo možno považovat za uplatnění zákonného důvodu pro udělení azylu spočívajícího v pronásledování za uplatňování politických práv a svobod.“* (vizte rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 2. 2006, č. j. 3 Azs 442/2004-61). Za ojedinelý projev politického názoru lze označit i X. V pohovoru uvedla, že X. Soud proto konstatuje, že se jednalo o časově omezenou aktivitu, od které žalobkyně dobrovolně upustila, nezmínila jakékoli negativní důsledky, které by její X. Z těchto důvodů není přiměřeně pravděpodobné, že by žalobci měli být za zmíněné incidenty či aktivity pronásledováni, tím méně by jim mohlo hrozit skutečné nebezpečí vážné újmy.
25. Jde-li o postižení za samotné podání žádosti o mezinárodní ochranu, lze v podstatě odkázat na konstatování výše, podle něhož nemá ani za současné situace úplně každý běloruský občan nárok na mezinárodní ochranu. Soud v této souvislosti odkazuje i na usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 8. 2023, č. j. 3 Azs 83/2022-23, ve kterém je uvedeno následující: *„Ohledně možnosti postihu bývalých žadatelů o mezinárodní ochranu, kteří jsou státní příslušníky Běloruské republiky se Nejvyšší správní soud již vyjádřil v rozsudku ze dne 14. 6. 2012, č. j. 6 Azs 4/2012 - 67. Kasační soud v tomto rozsudku uvedl, že „není podle dosavadní judikatury zdejšího soudu, která průběžně vychází z dostupných zpráv o Bělorusku, přiměřeně pravděpodobné, že by neúspěšní žadatelé o azyl v zahraničí byli po návratu nějakým způsobem postihováni podle zákona č. 71-3 ze dne 15. 12. 2005 a čl. 369-1 běloruského trestního zákoníku (zavedení trestného činu diskreditace republiky, tj. poskytnutí vědomě lživých údajů o politickém, ekonomickém, sociálním, vojenském nebo mezinárodním postavení Běloruské republiky, cizímu státu, zahraniční nebo mezinárodní organizaci). Tato judikatura však připouští výjimky, a to právě v případech, kdy se jedná o osoby, které by mohly být pro režim nějakým způsobem „zajímavými“ (srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 9. 2009, sp. zn. 7 Azs 57/2009), tedy např. kdy jsou policejní orgány informovány o skutečnosti, že stěžovatel požádal v České republice o mezinárodní ochranu, kdy se po stěžovateli vyptávají lidé v civilním oblečení, rodičům vyhrožují a sledují je (rozsudek ze dne 4. 11. 2009, č. j. 2 Azs 42/2008-125).“*
26. Postavení žalobců je však odlišné, nejedná se o pouhé žadatele o mezinárodní ochranu bez dalšího, neboť jsou X. Žalobci uvedenou linii azylového příběhu rozvedli až v žalobě, nicméně, již v poskytnutí údajů k azylové žádosti uvedli, že X. Žalovaný však v napadeném rozhodnutí tento aspekt nikterak nezmínil a neodlišil situaci žalobců od ostatních žadatelů o mezinárodní ochranu. Jelikož žalobci v rámci azylového řízení s tvrzeními o X., soud by v konkrétním kontextu akceptoval, pokud by ze zpráv o zemi původu bylo zjevné, že ani X.

nečelí potížím ze strany běloruských orgánů. K návratu občanů neúspěšně žádajících o mezinárodní ochranu v zahraničí si žalovaný obstaral informaci Ministerstva zahraničních věcí (MZV) ze dne 11. 7. 2023, podle níž zastupitelský úřad nemá informace o možném postihu za samotnou žádost o mezinárodní ochranu, občané jsou však po návratu do vlasti předvoláváni k bezpečnostním orgánům. Z uvedené zprávy není vůbec patrné, jakému možnému riziku čelí po návratu do Běloruska osoby, X., zároveň není zjevné, jací občané jsou po návratu vyslýcháni bezpečnostními orgány a jak důkladně (žalobci přitom žijí v České republice takřka X. let, což by evokovalo zvýšené riziko výsledků). Při podrobném výsledku používajícím nátlakové metody se přitom nelze spokojit s konstatováním, že údaje o mezinárodní ochraně jsou důvěrné a není přiměřeně pravděpodobné, aby jimi běloruské orgány disponovaly; při nátlakovém výsledku naopak nelze vyloučit donucení k prozrazení statusu žadatele o mezinárodní ochranu, resp. X. V daném ohledu bude tedy třeba došetřit obavy žalobců z pronásledování (příp. též vážné újmy) kvůli X.; pokud by různé indicie nasvědčovaly důkladným výsledkům s velkým procentem navrátilců, bude třeba znovu a podrobněji posoudit i obavy ze samotného podání žádosti o mezinárodní ochranu.

27. Nad rámec uvedeného soud k nedostatečnosti zprávy MZV ze dne 11. 7. 2023 odkazuje na judikaturu Nejvyššího správního soudu, jež se týká starší zprávy MZV ze dne 11. 4. 2022, která je ale obsahově totožná. V rozsudku ze dne 14. 10. 2024, č. j.: 5 Azs 73/2024–59, Nejvyšší správní soud označil zprávu MZV za velmi stručnou a málo vypovídající a vyčetl žalovanému, že vůbec nezjišťoval, jaké osoby jsou bezpečnostními orgány předvolávány, z jakého důvodu a jak často k tomu dojde ani zda a jak jsou uvedené osoby postihovány.
28. Žalobci tvrdili, že by mohli být pronásledováni kvůli X. Soud proto konstatuje, že ani jeden z žalobců nebyl schopen uvést, zda vůbec X. Žalobce a) o těchto X. a žalobkyně b) se X. Nicméně, bude-li ve věci vedeno nové řízení, bude na žalovaném, aby se tvrzenými obavami zabýval i v tomto ohledu a zaměřil i na ně případně doplňkový pohovor. Dle okolností bude též namístě, aby si opatřil podklady týkající se X.
29. Žalobce a) se podle žaloby domnívá, že již mohl přijít o běloruské státní občanství. Žalovaný si však obstaral Informaci OAMP týkající se odebrání běloruského občanství a s obavami žalobce a) se vypořádal na s. 5 a 6 příslušného napadeného rozhodnutí. Podmínkou odebrání běloruského občanství je odsouzení za trestné činy extrémismu nebo způsobení vážné škody zájmům Běloruské republiky, současně však pachatel musí být občanem i jiného státu. Žalobce a) nikdy nebyl trestně stíhán ani odsouzen a více než X. let se politicky nevyjadřuje. Má rovněž pouze jedno občanství. Soud proto souhlasí s žalovaným, že žalobcovy obavy z odebrání běloruského státního občanství jsou nedůvodné, tím spíše ve vztahu k důvodům pro udělení mezinárodní ochrany.
30. Nedůvodná je i námitka, že žalobcům v minulosti bylo uděleno vízum k dlouhodobému pobytu za účelem strpění. Řízení o udělení víza a o udělení mezinárodní ochrany jsou dvě různá řízení, z výsledku jednoho nelze automaticky usuzovat na výsledek druhého, jakkoliv jsou používána obdobná kritéria. Řízení o žádosti žalobců o mezinárodní ochranu představuje autonomní posouzení, předchází udělení víza k dlouhodobému pobytu za účelem strpění nezakládá legitimní očekávání ve vztahu k odlišnému řízení o mezinárodní ochraně. Zde se situace liší od řízení o prodloužení doplňkové ochrany, kdy má být již dříve udělená doplňková ochrana prodloužena, pokud se zásadním způsobem nezměnila situace. Taková vazba však mezi řízením o udělení víza za účelem strpění a řízením o udělení mezinárodní ochrany není.

31. Žalobci se domnívají, že byla naplněna kritéria podle § 14a zákona o azylu, protože jejich návrat by byl v rozporu s mezinárodními závazky, zejména právem na soukromý a rodinný život podle čl. 8 EÚLP. Jak však zároveň dodali, ustanovení § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu, jež by mohlo být v tomto ohledu relevantní, bylo zrušeno. Zbývající písmena ustanovení § 14a odst. 2 směřují jinam a neposkytují ochranu před zásahem do soukromého a rodinného života (totožné platí pro ustanovení § 12 zákona o azylu, pokud by zásah do soukromého a rodinného života nebyl aktem pronásledování, tam však žalobní námitka nesměřovala).
32. Stejně tak neobstojí tvrzení o porušení zásady non-refoulement. Namítaný čl. 33 Úmluvy o právním postavení uprchlíků hovoří o životě a osobní svobodě, nikoliv soukromém a rodinném životě. Zásada non-refoulement se dále pojí s čl. 2 a 3 EÚLP, které taktéž chrání jiné právní statky. (K pojetí zásady non-refoulement srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 9. 2024, č. j.: 8 Azs 100/2023–53, a další tam uvedenou judikaturu).
33. Jediným způsobem, jak by za dané situace bylo možné zohlednit v azylovém řízení právo žalobců na soukromý a rodinný život, by bylo prostřednictvím národního humanitárního azylu dle § 14 zákona o azylu, a to jen ve zcela specifických případech hodných zvláštního zřetele.
34. K humanitárnímu azylu se opakovaně vyslovoval též Nejvyšší správní soud. Možnost udělit humanitární azyl seznal jen v případě hodném zvláštního zřetele, jeho vlastní udělení je však na správním uvážení správního orgánu, není na něj právní nárok, soudní přezkum správního uvážení je ale omezený (vizte právní větu k rozsudku ze dne 22. 1. 2004, č. j.: 5 Azs 47/2003 – 48). Ustanovení § 14 zákona o azylu je kombinací neurčitého právního pojmu (případ hodný zvláštního zřetele) a správního uvážení (lze udělit) (vizte právní větu k rozsudku ze dne 19. 7. 2004, č. j.: 5 Azs 105/2004 – 72, publ. pod č. 375/2004 Sb. NSS). K rozdílu mezi přezkumem správního uvážení a neurčitého právního pojmu se Nejvyšší správní soud vyslovil v právní větě k rozsudku ze dne 28. 1. 2015, č. j.: 1 Azs 200/2014 – 27, publ. pod č. 3200/2015 Sb. NSS: *„Na rozdíl od omezeného soudního přezkumu správního uvážení (§ 78 odst. 1 druhá věta s. ř. s.) jsou výklad neurčitého právního pojmu a jeho aplikace na konkrétní skutkový stav v souladu s § 75 s. ř. s. plně a meritorně přezkoumatelné soudem. Zruší-li soud rozhodnutí správního orgánu, nebo vysloví-li jeho nicotnost, je v dalším řízení správní orgán podle § 78 odst. 5 s. ř. s. vázán výkladem neurčitého právního pojmu, jak jej provedl soud, i jeho posouzením, zda skutkové okolnosti případu tento pojem naplňují, či nikoliv.“*
35. Na základě předestřené judikatury soud zkoumal, zda se žalovaný v případě žalobců dostatečně zabýval naplněním pojmu „případ hodný zvláštního zřetele“ a posouzení shledal ne zcela dostatečným. Žalovaný se nijak blíže nezabýval tím, že žalobci jsou již X. (nad rámec obecné deklarace, že přihlédl k jejich X.), nehodnotil nikterak dlouhodobost jejich pobytu v České republice; zejména pak nijak nezmnínil ztíženou možnost (resp. až znemožnění) žalobců coby běloruských občanů požádat po návratu do vlasti o pobytové oprávnění v České republice.
36. Z výše uvedených důvodů soud napadená rozhodnutí zrušil a vrátil věc žalovanému k dalšímu řízení (§ 78 odst. 1 a 4 s.ř.s.).
37. V novém řízení si žalovaný obstará podrobnější informace k tomu, jací navrátilci jsou v Bělorusku předvoláváni k bezpečnostním složkám, jak důkladné a případně nátlakové jsou pohovory s nimi vedené (to vše v kontextu dlouhodobého pobytu v zahraničí). Následně

posoudí, zda by žalobcům mohly hrozit pronásledování či vážná újma kvůli podání žádosti o mezinárodní ochranu z jejich strany, a především kvůli X. Žalovaný k uvedeným skutečnostem a případným dalším zjištěním provede s žalobci doplňkový pohovor, dle okolností si vyžádá X. Žalovaný taktéž znovu posoudí, zda je případ žalobců hodný zvláštního zřetele ve smyslu ustanovení § 14 zákona o azylu, přičemž se více zaměří na jejich X. a dostatečně pojedná o dlouhodobosti jejich pobytu v České republice a problematičnosti (resp. nemožnosti) jeho opětovného získání kvůli postavení občanů Běloruska.

38. Podle ustanovení § 78 odst. 5 s.ř.s. je žalovaný vysloveným právním názorem Městského soudu v Praze vázán.
39. O náhradě nákladů řízení bylo rozhodnuto podle ustanovení § 60 odst. 1 s.ř.s. Žalovaný neměl ve věci úspěch, proto mu náhrada nákladů řízení nenáleží, a žalobcům náklady nevznikly.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s.ř.s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Praha 11. listopadu 2024

JUDr. Václav Kočka-Amort, v. r.
samosoudce